

Unija klavniških delavcev naznanila splošno stavko

**Federalna vlada skuša
odvrniti stavke v dru-
gih industrijah**

**PRITISK ZA OBNO-
VO POGAJANJ**

Chicago, 3. jan. — Lewis J. Clark, predsednik unije United Packinghouse Workers of America (CIO), je naznanil, da bo 200.000 klavniških delavcev v Chicagu in drugih mestih za-
stavkalo v sredo, 16. januarja. Sodi se, da bodo zaloge mesa izčrpane v enem ali dveh tednih po oklicu stavke.

Unija zahteva zvišanje plače za 25 centov na uro. Clark je dejal, da bi unija začasno spre-
jela zvišanje za 17 in pol centa na uro in se pogajala o dodat-
nem zvišanju s klavniškimi kompanijami. Armour Packing Co. je ponudila zvišanje za se-
dem in pol centa na uro, druge kompanije pa so se izrekle proti zvišanju.

J. E. Wilson, predsednik Swift Packing Co., je komentiral na-
znanilo o oklicu stavke. Dejal je, da se bo kompanija pogajala z unijo, zaeno pa je izrazil upa-
nje v izravnavo konflikta.

Poljedelski tajnik Anderson je dejal, da bo storil korake za od-
vinitve stavke klavniških delav-
cev. On je priznal, da so zaloge
mesa pičle.

Samo ena kompanija—Hormel & Co. v Austini, Minn.—ne bo
prizadeta zaradi oklica stavke,
ker je nedavno sklenila pogod-
bo z unijo. Ta določa zvišanje
plače za 17 in pol centa na uro.
Kompanija obratuje tri klavni-
ce, v katerih je uposlenih 4500
delavcev.

Stavka, prva svoje vrste v zgo-
dovini klavniške industrije, bo
prizadela štiri vodilne kompani-
je—Armour, Swift, Wilson in
Cudahy. Možnost je, da se bo
razširila tudi na klavnice neod-
visnih kompanij. Vodilne kom-
panije imajo klavnice v Chicagu,
Kansas Cityju, St. Paulu,
Omahi, Sioux Cityju, Denverju,
East St. Louisu, New Yorku,
Fort Worthu in Los Angelesu.

Clark je dejal, da so plače
klavniških delavcev nizke. Dve
tretjini delavcev prejemajo
manj ko 87 centov na uro. Da-
lje je rekel, da plače niso bile
zvišane po izbruhu vojne, če-
prav so kompanije nagrmadile
ogromne profite.

Washington, D. C., 3. jan.—
Federalna vlada je storila kor-
ake za odvrnitev stavk v jeklar-
ski in drugih industrijah v pri-
hodnjih dveh tednih. Predsed-
nik Truman je imenoval pose-
bni odbor za izravnavo konflikta
med jeklarsko unijo in korpor-
acijami. Načelnik odbora je Na-
than P. Feinsinger, ki je že po-
zval korporacijo United States
Steel in unijo, naj obnovita po-
gajanja.

Unija zahteva zvišanje plače
za dva dolarja na dan. Člani od-
bora so naznanili zaslišanje v
Washingtonu in pozvali repre-
zentante unije in korporacij, naj
se ga udeležijo. Unija je nazna-
nila, da se bo stavka pričela 14.
januarja. Okrog 700.000 delav-
cev v jeklarski in sorodnih in-
dustrijah bo zastavkalo.

Bela hiša je zanikala poročila
o sporu med Trumanom in de-
lavskim tajnikom Schwel-
lenbachom. Ta so glasila, da je
Schwellenbach zapretel z resig-
nacijjo, ker je Truman imenoval
Johna R. Steelmana za svojega
svetovalca.

Schwellenbach ne vrši svojih
funkcij še dva tedna zaradi bo-
lezni. Poučeni krogi trdijo, da
se je odločil za resignacijo.

Edgar L. Warren, direktor
splošnega biroja, je posegel v

Učinki devalua- cije franka

**Voznina na želez-
nicah zvišana**

Pariz, 3. jan.—Učinki devalu-
acije franka, francoske denarne
enote, so se pokazali in že po-
vzročajo skrb ljudem kljub za-
gotovilo uradnih krogov, da
cene ne bodo prizadete.

Doznava se, da bo ustavna
skupščina odobrila proračun v
vsoti \$4.224.000.000, čeprav bodo
narodni dohodki pokrili le polo-
vico te vsote. Ljudstvo je bilo
informirano, da bo draginja na-
rašala. Voznina na železnicah
je bila zvišana za 50 odstotkov
po devaluaciji franka. Gotovo
je, da bodo cene živil poskočile.

Oglasili so se kritiki vladne
politike. Ekonomski položaj bo
povzročil politične komplikacije
zaradi razkola med socialisti in
komunisti, ki imajo pozicije v
vladi.

Komunisti, ki so dobili največ
glasov pri splošnih volitvah, im-
ajo važne pozicije v vladi. Lju-
dje, ki so glasovali za kandida-
tate komunistične stranke v
upanju, da se bo položaj zbolj-
šal, so razočarani. Mnenje pre-
vladuje, da stabilnost vlade za-
visi od ukrepov za preprečenje
inflacije.

Ljudje se pritožujejo, da do-
bivajo po osvoboditvi Francije
manj kruha nego v času neme-
ške okupacije. Kruh, meso, ma-
slo in druga živila se dele v od-
merkih.

Palestina ustavila priseljivanje židov

**Lov na teroriste
se nadaljuje**

Jerusalem, Palestina, 3. jan.—
Vlada je naznanila ustavitev
priseljivanja židov v Palestino,
dokler ne bo skupna britsko-
ameriška komisija dovršila pre-
iskave.

J. V. Shaw, tajnik vrhovnega
komisarja, je na sestanku s čas-
nikarji dejal, da ne bo izdano
nobeno dovoljenje židom za pri-
hod v Palestino. Britske avtorit-
ete bodo imele odločilno besedo
glede priseljivanja židov.
Shaw je izjavil, da je bila kvota,
ki je dovoljevala prihod 75.000
židov v Palestino, izpolnjena.
To kvoto je določala pogod-
ba, sklenjena l. 1939.

Lov na židovske teroriste se
nadaljuje. Prišel se je po izgre-
di prejšnj teden, v katerih je
bilo več ljudi ubitih in ranjenih.
Palestinska policija in britske
čete so aretirale čez 5000 židov
v zadnjih dneh.

Konflikt med unijo United Elec-
trical, Radio & Machine Work-
ers (CIO) in Westinghouse Elec-
trical Co., da odvrne stavko. V
tovarnah obeh kompanij je upo-
slenih čez 175.000 delavcev.

Warren je konferiral z repre-
zentanti unije in kompanij. Po
konferenci je izjavil, da se niso
mogli sporazumeti in da ni bil
sprejet noben zaključek glede
odvratne stavke. Unija zahteva
zvišanje plače za dva dolarja na
dan. Člani izvršnega odbora
unije se bodo sestali na seji
v New Yorku prihodnjo soboto,
na kateri bo padla odločitev gle-
de oklica stavke.

Neodvisna unija telefonskih
delavcev se je izreкла za okli-
ce stavke proti Western Electric
Co. Ta unija ima 68.000 članov.

Domače vesti

Zopet v civilu

Chicago, 3. jan.—Zadnje dni sta se
vrnila v civilno življenje s čast-
nim odpustom iz armade Frank
in Luka Groser, sinova družine
Luka Groser, ki sta se aktivno
udeleževala pri društvu Pioneer
559 SNPJ in v družabnem
klubu Delavskega centra. Frank
je bil v armadi nekaj čez dve
leti in se bojeval na zapadni
fronti, kjer je bil dvakrat ran-
jen, Luka pa je bil dve leti na
Pacifiku in v armadi čez tri leta.

Smrt člana

Sheboygan, Wis.—Tu je umrl
Leo Kos st., star 60 let in doma
iz St. Janža, Dolenjsko, od ko-
dar je prišel v Breezy Hill, Kan.,
pred 31 leti. Pred 25 leti se je
preselil v Sheboygan, kjer je
ostal do smrti. Bil je ves čas
agilen član SNPJ, za katero je
vedno imel dobro besedo in tu-
di skrbel, da je vsa njegova dru-
žina pri jednoti. Tukaj zapu-
šča ženo, dva sinova in dve hčeri,
v Bridgeportu, O., pa brata Mar-
tina. Blag mu spomin! — Pri
družinah Fred Lange in John
Turk ml. so se oglasile rojenice
in vsaki pustile hčerko, ki sta
že postali članici SNPJ, kakor
sta tudi njuni mladi mamici.

Nov grob v Minnesoti

Gilbert, Minn.—Dne 19. dec.
je umrla Polona Germ, rojena
Hafner, po domače Brezgarjeva
iz Vodio na Gorenjskem, od ko-
dar je prišla v Ely, Minn., k svo-
ji sestri pred 37 leti. Nekaj ča-
sa je živela tam, potem pa se
je preselila v Gilbert, kjer je
živela do smrti. Članica dru-
štva 61 SNPJ je bila 25 let in
več let tudi SZZ. Tukaj zapu-
šča moža, sina, dve hčeri in brata
Florjana, v Buhlu hčer Mary,
poročeno Salentin, v Muskegonu,
Mich., sestro, v starem kra-
ju pa brata in sestro.

Nov grob v La Salle

La Salle, Ill.—Dne 27. dec. je
v bolnišnici umrl John Stancel,
star 92 let in doma iz vasi Sa-
sap pri Cerkljah na Dolenjskem,
od koder je prišel v Pittsburgh,
Pa., pred 40 leti. Par let pozne-
je je prišel semkaj in ostal do
smrti. Domneva se, da je bil
najstarejši v La Salle in imel do
smrti izborni vid. Tukaj zapu-
šča sina Nikolaja, v Saginawu,
Mich., dva vnuka, v starem kra-
ju pa drugega sina, ako je še
živ.

**Argentinska radikalna
stranka imenovala
kandidata**

Buenos Aires, Argentina, 3.
jan.—Radikalna stranka je na
svoji konvenciji imenovala kan-
didata za predsednika republi-
ke. Ta je dr. Jose P. Tamborini.
On je zdravnik in bivši no-
tranji minister. Za podpredsed-
niškega kandidata je bil izbran
odvetnik Enrique P. Mosca.
Tamborini bo protikandidat pol-
kovnika Juana D. Perona, vodil-
ne osebnosti v sedanjem režimu.
Taborini bo predsedniški kan-
didat tudi demokratične unije, ka-
tero tvorijo komunisti, socialisti
in progresivci. Predsedniške vo-
litve se bodo vršile 24. febru-
arja.

**Mrs. Roosevelt
v odboru za pomoč
stavkarjem**

New York, 3. jan.—Mrs. Elea-
nor Roosevelt, vdova pokojnega
predsednika Roosevelta, je po-
stala članica odbora, ki je bil
ustanovljen za pomoč družinam
avtnih delavcev, ki so zastavka-
li proti korporaciji General Mo-
tor. Član tega odbora je tudi
Henry Morgenthau, bivši fede-
ralni zakladnik.

Japonski general pred sodiščem

**Obravnava se
pričela v Manili**

Manila, Filipini, 3. jan.—Ja-
ponski general Masaharu Hom-
ma, osvoboditelj Bataana in Cor-
regidorja, je bil postavljen pred
ameriško vojaško sodišče kot
vojni zločinec. Obtožnica mu
očita med drugim, da je odgovo-
ren za "smrti" pohod ameriških
vojnih ujetnikov na Bataanu in
mučenja ter smrti okrog 67.000
ameriških in filipinskih vojnih
ujetnikov. Obravnava proti ge-
neralu se je pričela danes.

Pred istim sodiščem in v isti
dvorani se je pred tremi tedni
vršila obravnava proti japo-
nskemu generalu Jamašiti. Spo-
znan je bil za krivega kot vojni
zločinec in obsojen v smrt, toda
eksekucija je bila odložena.

Homma je star 58 let. Njegov
vi zagovorniki trdijo, da sodišče
nima oblasti in da je obravnava
nelegalna. Pred sodišče bodo
prišli tudi drugi japonski voja-
ški častniki, med temi polkovnik
Saichi Otta, polkovnik Akira
Nagahama in majorja Zanzo
Saito in Takashi Tohej.

Kot priča proti Hommi bo na-
stopil general Wainwright, vr-
hovni poveljnik ameriških čet
na Filipinskih otokih pred kapitu-
lacijo. On je bil čez tri leta v
japonskem ujetništvu.

Predsednik vojaškega sodišča
je general Leo E. Donovan, pro-
sekutor pa polkovnik Frank E.
Meek.

Amerika za skleni- tev pakta obrambe

**Diskuzije na konfe-
renci zunanjih
ministrov**

Washington, D. C., 3. jan.—
Uradni krogi poročajo, da se je
Amerika izrekla za sklenitev
obrambnega pakta z vsemi ame-
riškimi republikami z izjemo
Argentine. Pakt naj bi bil v so-
glasju z načeli in provizijami
čarterja, ki je bil sprejet in pod-
pisan na konferenci Združenih
narodov v San Franciscu.

Razprave o sklenitvi obramb-
nega pakta se bodo vršile na
konferenci zunanjih ministrov
ameriških republik, ki se bo pri-
čela v Rio de Janeiru, Brazilija,
15. marca.

Uradni krogi so izjavili, da je
namen predlaganega pakta pre-
prečenje agresije proti kateri
koli državi zapadne hemisfere.
Državni podtajnik Dean Ache-
son je dal navodila vsem ame-
riškim poslanikom v latinskih
republikah glede akcije, zaeno
pa jim je poslal kopije predla-
ganega pakta. Acheson je na-
glasil, da Amerika ne bo skleni-
la nobenega dogovora s sedanjo
argentinsko vlado.

Due tovarni zgoreli v Ciceru

Chicago, 3. jan. — Tovarni
Western Tire & Auto Co. in Bo-
ris-Art Products Corp. na 1333-
1339 So. Cicero ave., Cicero, sta
zgoreli v požaru, ki je nastal iz-
pustitvijo. Požar so znetile eksplo-
zije. Škoda se ceni na milijon
dolarjev.

Španski gerilci zasedli več vasi

London, 3. jan. — List News
Chronicle poroča, da so španski
gerilci in komunisti zasedli več
vasi v gorovju Gredos po pora-
zu rednih španskih čet. Gerilci
in komunisti ogražajo režim
diktatorja Franca. Poročilo pra-
vi, da so dobro oboroženi.

PORAST PRODUK- CIJE V RUSKI OKU- PACIJSKI CONI

**Delavci imajo besedo
vodstvu industrij**

**NACISTI ODSTRA-
NJENI IZ URADOV**

Berlin, 3. jan.—Uradniki ru-
ske vojaške vlade in Nemci, ki
imajo pozicije v civilnih admi-
nistracijah, priznavajo porast
produkcije v sovjetski okupacijski
coni. Ustanovljeni so bili
delavski sveti, ki imajo besedo
v vodstvu industrij.

Ameriški častniki, ki so do-
speli v rusko okupacijsko cono,
so dobili priliko opazovanja
funkcij delavskega sveta v
Weissenfelsu, središču premo-
govne industrije na Sakson-
skem. To industrijo upravljajo
trije člani delavskega sveta in
odbor direktorjev.

Premogovniki so v novembru
producirali 469.896 ton premoga.
Produkcija, ki je bila na višku
pred vojno, je znašala 517.825
ton. Ruske vojaške avtoritete
in nemški uradniki so priznali,
da je porast produkcije zaslu-
ga delavskih svetov, ki imajo be-
sedu v odločanju produkcijskih
metod in odgovornost za blagi-
njo rudarjev.

Premogovna industrija na
Saksonskem je bila lastnina
Rheinthal Co., podružnice tru-
sta J. G. Farben. Direktorje
je imenovala namška civilna admi-
nistracija.

Načelnik odbora direktorjev
je dr. Max Schwaab. On je na-
sledil Fritz Koeniga, katerega
so ruske avtoritete aretirale in
poslale v zapor. Člani odbora
se posvetujejo s člani delavske-
ga sveta, ki so Ernest Boettcher,
Otto Kirsch in Fritz Lasch, biv-
ši rudarji. Vsi so člani nemške
komunistične stranke.

Program denacionalizacije v ru-
ski okupacijski coni bo kmalu
dovršen. Nacisti, ki so imeli
važne pozicije v uradih, so bili
odstranjeni. Nekateri, ki niso
igrali važne vloge v nacistični
stranki, so dobili delo v premo-
govnikih.

Vsi rudarji so organizirani.
Delavni teden je 48 ur. Premog
dobivajo železnice, tovarne in
bolnišnice.

Produkcija avtomo- bilov se zavlekla

**Razprave o pritožbah
avtnih unij**

Detroit, Mich., 3. jan.—Philip
Weiss, načelnik državnega de-
lavskega odbora, je dejal, da
produkcija avtomobilov v pol-
nem obsegu ne bo mogoča pred
marcem prihodnjega leta. Tu-
di v slučaju končanja stavk v
avtni industriji in drugih, ki iz-
delujejo avtne pritlikline, v ja-
nuarju, bo vzelo več tednov,
preden bo dosežena maksimalna
produkcija.

Weiss je dejal, da je Ford Mo-
tor Co. edina izdelovalka avto-
mobilov, ki ni odvisna od zuna-
njih virov za produkcijo jekla,
stekla in drugih bistvenih izdel-
kov. Kljub temu ne more za-
dostiti zahtevam.

Stavka proti korporaciji Ge-
neral Motors, ki je bila oklica-
na 21. novembra, se nadaljuje.
Reprezentanti avtne unije CIO
in korporacije se niso mogli spo-
razumeti glede izravnave kon-
flikta, ko so se sestali s člani
posebnega vladnega odbora v
Washingtonu. Odbor je imeno-
val predsednika Truman.

Voditelji krajevnih avtnih u-
nij bodo razpravljali o pritožbah
na svoji seji v Detroitu. Ta je
bila sklicana na poziv članov
eksekutivnega odbora avtne u-
nije.

Večletna okupacija Japonske

**MacArthur pojasnil
svoje mnenje
v poročilu**

Washington, D. C., 3. jan.—
General Douglas MacArthur je
namignil, da bo okupacija Ja-
panske trajala več let, ker je
očitno, da Japonska še ni dozo-
rela za demokracijo.

General je pojasnil svoje mne-
nje v dolgem poročilu, katero je
poslal vojnomu departmentu. V
tem zlasti naglašal pomanjkanje
izkušenj japonskega ljudstva,
ker ni nikdar živel v demokra-
ciji.

"Človeško dostojanstvo je po-
polnoma tuje povprečnemu Ja-
poncu," pravi MacArthur v po-
ročilu. "Japonsko ljudstvo je ži-
velo stoletja pod sistemom fev-
dalizma in totalitarizma. Mili-
oni kmetov in delavcev so po-
litično nezreli. To dejstvo je po-
sledica uničenja opozicije proti
japonskemu vojaškemu reži-
mu."

MacArthur je omenil tudi
akutno pomanjkanje živil, oble-
ke in drugih potrebščin. Nagla-
sil je, da bo nastala lakota v
mnogih japonskih krajih, če ne
bodo storjeni koraki za olajša-
nje bede v prihodnjih mesecih.

Gandhi ponovil apel za disciplino

**Indijci se bodo
borili za neodvisnost**

Kalkuta, Indija, 3. jan.—Mo-
handas K. Gandhi, vodja indij-
skih nacionalistov, je ponovil
apel feldmaršala Wavella, pod-
kralja Indije, za disciplino.
Gandhi je govoril pred veliko
množico, ki se je zbrala pred
palaco gubernija. "Prišel sem
med vas, da služim vam in de-
želi," je dejal. "Disciplina je
potrebna v borbi za neodvis-
nost."

Gandhi je imel razgovor z
Wavellom in generalom Smith-
om, poveljnikom britskih čet v
vzhodni Indiji. Pozneje je bilo
pojasnjeno, da razgovor ni po-
stavil podlage pogajanju z vo-
ditelji indijske kongresne
stranke.

Wavell je dejal, da je pred
Indijo velika priložnost. Brit-
ska vlada in ljudstvo želita, da
indijsko ljudstvo dobi politično
svobodo in vlado, katero si sa-
mo izbere. Za dosego tega je
potrben sporazum med indij-
skimi strankami.

Jawaharlal Nehru, vodja kon-
gresne stranke, je dejal, da se
bo borba za neodvisnost Indije
nadaljevala. On je omenil iz-
javo, katero je podal zadnji te-
den Pethick Lawrence v parla-
mentu, za naznanilo, da bo brit-
ska delegacija odpotovala v In-
dijo. Lawrence je zaeno opo-
zoril indijske nacionaliste, da
ne bodo dosegli ničesar s silo.

"Dnevi, ko so visoki britski
uradniki lahko strašili indijsko
ljudstvo z grožnjami, so mini-
li," je rekel Nehru. "Indija je
naša in naš glas se bo slišal in
obveljal jutri, če ne danes."

Angleški izdajalec obežen v Londonu

London, 3. jan. — William
Joyce, znan pod imenom "lord
Haw Haw", je bil obežen na
dvoršču jetnišnice Wandsworth.
On je bil v času vojne v službi
Joseph Goebbelsa, ministra na-
cijske propagande, v Berlinu.
Po kapitulaciji Nemčije je bil
ujet in odveden v Anglijo ter
postavljen pred sodišče, katero
ga je obsodilo v smrt zaradi iz-
dajstva 19. septembra preteklo-
ga leta.

REVOLTA DOMA- ČINOV V INDO- KINI SE ŠIRI

**Rebeli drže francoske
državljane kot talce**

**BORBA ZA NEOD-
VISNOST SE NA-
DALJUJE**

Salgon, Indokina, 3. jan.—Re-
volta domačinov proti francoski
hadvladni se je razširila na juž-
ne predele dežele in Hanoi, glav-
no mesto. Podžgali so jo Ana-
miti, bojovita grupa, ki se je po-
stavila na čelo gibanja za svo-
bodo in neodvisnost Indokine.

Poročilo pravi, da rebeli drže
20.000 francoskih državljanov
kot talce. Rebeli so formirali
vlado v provinci Haiphong, ka-
tere predsednik je Hai Quoc, o
katerem trdijo, da je komunist.
Mnenje prevladuje, da rebelna
armada, oborožena z orožjem, ki
je bilo odvzeto japonskim voja-
kom, šteje čez 100.000 mož.

Rebeli se je pridružil 30-
000 kitajskih vojakov. Ti so čla-
ni politične grupe, katere vodja
je Ding Min. On ima zveze s
kitajskimi nacionalisti, ki pa ni-
so pod kontrolo generalisima
Kaišeka.

Med talci, katere drže rebeli,
je okrog 4500 bivših francoskih
vojakov, katere so Japonci razo-
ročili po okupaciji Indokine v
marchu l. 1941. Več tisoč franco-
skih vojakov je pobegnilo v ki-
tajskega provinca Yunan, ki je po
kontrolo komunistov.

Rebeli se v svoji borbi za ne-
odvisnost sklicujejo na deklar-
acijo, ki je bila objavljena po kon-
ferenci velike tričije v Potadmu,
Nemčija. Ta je vsebovala
med drugim zagotovilo, da bo
Indokina dobila neodvisnost.

Anamiti so po številu najmoč-
nejša skupina v Indokini, ker
tvorijo čez 65 odstotkov prebiv-
alcev.

Francoske avtoritete so alar-
mirane zaradi revolte. Prve
francoske čete so se izkreale v
septembru preteklega leta. V
Indokini sta zdaj dve francoski
vojaški diviziji pod poveljstvom
generala Jacquesa Leclerca. V
deželi se nahaja tudi okrog 70-
000 japonskih vojakov, ki še niso
razoroženi.

Nacisti pobijali ruske in poljske otroke

Moskva, 3. jan.—Na obravna-
vi proti Nemcem, ki so obtoženi
vojnih zločinov, so pričeli izpo-
vedale, da so nacisti trgli otroke
iz rok ruških in poljskih ma-
ter in jih metali ob zid. Obrav-
nava se vrši pred ruskim so-
diščem v Smolensku. Neka žen-
ska je izjavila, da so nacisti stre-
ljali civiliste, moške in ženske,
vsako soboto v Smolensku.

Stalin nominiran za čla- na vrhovnega sovjeta

Moskva, 3. jan.—Premier Sta-
lin je bil nominiran za člana vr-
hovnega sovjeta (parlamenta) v
svojem distriktu. Ta vključuje
predel avtne industrije v Mos-
kvi. V področje vrhovnega so-
vjeta spada izvolitev predsedni-
ka sovjetske vlade in načelnika
sveta ljudskih komisarjev. Vo-
litve se bodo vršile 10. februarja.

Japonski vojniki v akciji na Kitajskem

Tokio, 3. jan.—Časniška agen-
tura Kyodo poroča, da se bivši
japonski vojniki bore na Kitaj-
skem centralne vlade in na
strani komunistične armade.
Pridružili so vladnim četam in
komunistom. Japonski vojniki
so se udeležili bitke za posest
Paotowa, mesta v Notranji Mon-

Pismo iz Zagreba

Peter Bernik, ki dela že dolga leta v gl. uradu SNP, je prejel dolgo pismo od svojega prijatelja Toma Jerale iz Zagreba in ga dal uredništvu za priobčitev. Tamo Jerale je znan priobčitelj Prosvete, ker je tudi čitatelj Prosvete, ker je pred vojno poslal večkrat kakšno črtico za priobčitev. Pismo se glasi:

Zagreb, 18. XI. 1945.

Dragi mi Peter in družina!

Z neizmerno velikim veseljem sem prejel Tvoje po tolikih letih težko pričakovano pismo. Veseli me tem bolj, ker sem pred dobrim polstletjem mesecem ugriral in upam, da si medtem je prejel moje dopisnice, ki sem Ti jo pisal dne 4. X. t. l., katero sem poslal po avijonu, kajti v inozemstvo gre sedaj pošta samo na ta način.

Neizmerno me tudi veseli, da ste vsi skupaj imeli srečo in preživeli vsa ta težka leta. Da ste se imeli bolje od nas, to Ti rad verjamem, kajti pri vas ni bilo bombardiranja, sekiranja, pomanjkanja in drugih podobnih "dobrot", katerih smo bili mi deležni, in sicer po večini vsi, kar nas je evropskih deželano, kateri smo bili "osrečeni" od naših velikih "prijateljev", tevtovskih hord, katere so imele v naročju, da nas popolnoma podjarmijo in tako "osvobodijo", kakor so se oni sami izražali. Da, da, osvobodili so nas in to jako temeljito vsega, kar smo imeli. Pa, hvala bogu, tudi ta pesem je bila enkrat speta do kraja. Prišla je doba, ko so morali za pustit naše kraje, za kar se je zahvaliti našim hrabrim zaveznikom, vsem trem od kraja, največ pa seveda bratom Rusom, ki so žrtvovali največ krvi, pa i naši hrabri partizani niso bili zadnji med njimi, kajti naše žrtve so bile ogromne.

Zanimalo Te bo, kako smo živeli med vojno. Da Ti to resnično povem, je bilo prvi dve leti nekam znošno, ker do takrat smo imeli še nekaj male rezerve, bodisi v premoženju, hrani, obleki itd., ali pozneje, ko je prišlo po malem vsega primanjkovali, tedaj je postajalo pri nas vedno hujše. Dolgi "repi" so bili na dnevnem redu za vse predmete, katere smo z veliko težavo dobivali na karte, a najtežje je bilo gledati to, da so prišli razni Frici in Fricovke, ki so dobili iste stvari brez da bi jim bilo treba čakati v repih. Mi smo po tihho zabavljali, kajti glasno si nismo upali, in stiskali ustnice. Potem pa so prišli še hujši časi, tako da so bili obroki, ki smo jih dobivali na karte, stalno manjši, dočim so privilegiranci imeli takrat še vsega dovolj. Nam je vsega zmanjkalo: hrane, obleke, obutve, denarja, kurjave itd. Upam, da mi boš verjel, da sem nosil drva v nahrbtniku v Zagreb, da smo sploh mogli kaj kuhati.

Kakor se še gotovo spominjaš, imam 22 km od tukaj malo posestve, kjer vzgajam raznovrstno drevje za parke in gozdove. Na žalost je ta posest med vojno popolnoma odpovedal in če bi mi bilo mogoče, bi jaz najbolje storil, če bi vse vrgele ven in sadil koruzo. Vso odvisno zemljo sem dal službenicu in lele ko je ta odšel k partizanom, sem dobil to zemljo za obdelovanje, jaz, nakar sem jo oddal na polovico naprej, da sem na ta način imel tudi jaz nekaj malega pridela. Drevje pa mi je med tem zelo ostajalo, tako da ga ne bom mogel po večini spraviti v promet, pač pa samo za kurjavo.

Ker drugega posla ni bilo, sem čepel v glavnem domu ali pa obdeloval zemljo. Kadar sem čepel doma, sem v glavnem prišloval po tajno na radioaparatu, in sicer s početka pri prijatelju, pozneje pa s moimi kupili mal aparat. Če sem bil doma, sem zamlil le redko kate to uro, da sem bil tako vsaj nekaj malega poučen, kaj se godi v daljnem svetu. Tako je teklo vsa ta polagoma naprej. Ker posla ni bilo, tudi ni bilo zaslužke. Zato smo živeli jako skromno, kar smo le mogli, smo prodali, vsa stara obleka, ker za to se je vedno nekaj dobilo. To nas je privedlo počasi do tega, da nam je skoraj vsega zmanjkalo in smo živeli v velikem pomanjkanju.

Samo letošnjo spomlad se mi je posrečilo prodati nekemu fabrikantu nekaj robe, za kar sem dobil tekstilnega materiala, da smo se za najhujšo silo oblekli. Ker nam je manjkalo denarja, celo tistih kart, ki smo jih imeli za blago, nismo mogli izkoristiti, a pozneje so nam zapadle.

Za silo nam je pomagalo to, da je bila starejša hči v službi in je tako mogla nekaj malega prispevati za gospodinjstvo, pa tudi mlajša je pozneje malo prispevala. Ta je zadnje šolske leto—dovršila je trgovsko akademijo—celo leto šla med šolo v službo in tako zaslužila vsaj nekaj malega. Ko smo po preobratu menjali okupacijske valute za sedanjo—dobili smo za 1000 Kun 7 dinarjev—je znašala njena mesečna plača ravno 350 Din, takrat je namreč imela 50.000 Kun plače, kar se sicer zelo veliko sliši, a v stvari ni bilo to skoro nič. Za ilustracijo naj Ti navedem samo to, da je v postu, to je pred veliko nočjo letos, naročila pri čevljarju nizke čevlje za 80.000 Kun, takrat je znašala njena mesečna plača 35.000 Kun. Ko so bili njeni čevlji gotovi za mesec dni, je rekel čevljar, da bi morali stati 100.000 Kun. Malo pred koncem vojne, to je pred preobratom, je stal 1 kg soli od 15.000 do 20.000 Kun, a kg sladkorja okrog 25.000 Kun, a kg mase okrog 40.000 Kun. Hči je zaslužila tedaj na mesec 50.000 Kun, a za ženske nogavice je morala plačati na črni borzi 40.000 Kun, kajti na kupone se jih ni dobilo. Pa to niso bile dobre nogavice, bila je samo najslabša roba. 1 kg marelic je stal tedaj 8.000 Kun, a liter mleka 1.500 Kun itd. Starejša hči je tedaj zaslužila vsaj 100.000 Kun na mesec. Jaz pa cel čas vojne nisem mogel skoro nič prodati, kajti za moje stvari ni bilo interesa, ali pa sem prodal prav poceni samo nekaj malega. Ko smo menjali denar, je imela naša družina celih 308.000 Kun. Po tem lahko izračunaš, da nismo bili nikakoli bogataši in da smo zelo težko čakali, da se ta sistem zruši.

Zato sem z velikim navdušenjem pozdravil novo svobodo, ki nam jo je prinesla naša hrabra armada dne 8. maja t. l. Ta dan je bil za vse nas velik praznik, vsi smo šli na ulice, da pozdravimo naše hrabre borce, ki so vkorakali v Zagreb in to zelo slavnostno. Dan poprej so vkorakale prve čete proletarcev, mal oddelek je prišel tudi na naše dvorišče. Midva z ženo sva jih šla prva pozdravit in jim nesla cigarete, katere smo dolgo šparali zanje. Šele nato so pričeli prihajati stanovanjci iz drugih stanovanj v naši hiši in tudi iz sosednjih hiš, ki so borce zelo lepo obdarili z vsem mogočim.

Po preobratu se je začela za nas šele prava svoboda, katere smo tako davno želeli. Iz početka je bilo sicer še precej omejitve, ali polagoma se je začelo obratovati na bolje. Čez mesec dni sem šele mogel iti na posestevce in tako zopet obdelovati zemljo. Po preobratu je bilo kmalu boljše. Naša prehrana je polagoma oživljala. Za 2 meseca smo dobili potem več kakor preje leto dni. Kar se tiče živeža, prehrana se kar dobro posluje, manjka nam v glavnem samo masti, sladkorja in pa obleke ter obutve, ali i to se bo menda začelo polagoma deliti na karte, kajti potreba je velika, a tovarne delajo iz vseh sil kolikor morejo. Kruha imamo sedaj dosti. Navadni konzument dobi vsak dan po 30 dg kruha, vsi, ki so nameščeni, 40 dg, a težki delavci dvojnokolično od navadnih konzumentov. Več časa pred koncem vojne smo dobili samo po 7 in pol dek kruha na dan, nedelja pa je bila brez kruha in dan, samo težki delavci so dobili dvojnokolično. Kruh pa je bil tako slab, da slabši biti ni mogel. Mesa nismo dobili že čez dve leti in ga tudi še sedaj nimamo, samo parkrat smo ga dobili. Dobili pa smo parkrat ameriške konzerve in to mesne in ribje, za kar se imamo zahvaliti UNRRA, ki nam pošilja precej vsakovrstne robe. Seveda se vse to razdeli na vse države, tako da na posamezne kraje ne pade tako veliko, kajti država z vsemi federalnimi edinicami je precej velika.

Sedanje razmere še niso take, da bi nas mogle zadovoljiti, ali v vseh ozirih gre na bolje. Veliko je krivo tudi to, da so bila prometna sredstva, kakor so železnice, mostovi in ceste razrušene, vasi in mesta razrušena in požgana itd. Mnoge proge še niso v rabi, one pa, ki so že v rabi, pa so popravljene zopet samo za silo, tako da se more odvijati promet.

Do volitev, ki so se vršile pred tednom, je bilo še vse nekako provizorično, kajti opozicija, to so v glavnem vsi spekulant, tako zvali švercerji, veleposelniki, trgovci, kateri so sedaj precej prizadeti, so seveda proti sedanjemu režimu, a je tudi dosti zapeljancev, ki so nauhujskani od takih in duhovične. Vsi taki so nas tolažili, da bo po volitvah bolje, to je premena politike. Ko so bile volitve končane, so nas zopet tolažili, da jih Amerika ne bo hotela priznati. Jaz sem volil v svojem domačem kraju. Zgodil se je namreč slučaj, da mi je umrla mati ter sem moral iti z ženo na njen pogreb.

Ljudje so volili čisto po svoji svobodni volji, kajti je imel vsak na izbiro, kako naj voli. Vrgel si lahko gumijasto kroglico kamor si hotel, ali za Narodno fronto ali opozicijo. Opozicija je namreč imela zadnjo skrinjico brez liste in v te skrinjice se je po nekod nabralo precej glasov. V kolikor sem do sedaj mogel ugotoviti, je najslabše glasoval o marihorsko okrožje, zatem pa novomeško okrožje. V splošnem v kolikor nam je dosedaj znano, je bilo za Narodno fronto 85%, za opozicijo pa 15%, če prištevamo sem vse tiste, ki iz kateregakoli vzroka niso volili.

Na kmetih so se ljudje vozili na voliče na okrašenih vozovih s harmoniko in petjem kljub temu, da je bilo to dan zelo slabo vreme in je skoro polovico dneva snežilo. Toda za enkrat dosti o tem, da ne bom postal preobitren in se ne bi tovariš cenor preveč jezil. Pri nas je namreč za inozemstvo še vedno cenzura, a doma je že davno nimamo več.

Ker Te jako zanima, kako je z Vašimi doma, Ti poročam samo toliko, kolikor mi je za sedaj znano. Moja žena je bila za praznik vseh svetih v domačem kraju, v Loki. V vlakcu je našla z drugimi vred tudi na Tvoje sestre Malko in Angelo. V kolikor je slišala, je bila Malka v nemškem lagerju Dachauju, njen mož pa je bil pri partizanih in ima sedaj menda jako dober položaj. Angela pa je rekla, da je sedaj ločena in da se dobro počuti. Za ostale brate in sestre pa Ti bom poročal pozneje. Rihtarjev Luka pa je bil s celotno družino, razen ene hčere, ki je ostala na domu, preseljen takoj s početka nekam v Srbijo in se je vrnil obnem z ženo—menda se to Minca—in otroci takoj po preobratu nazaj. Luka se je zelo postal. Moji ženi je rekel: "Veliko smo prestali, preživeli smo pa le."

Na fari so bili vsi Jakobčevi pregnani v nemške lagerje, a so se razen hčere Minke, ki je bila učiteljica in je umrla v Dachauju, vsi vrnili. Sin Gusti je bil jako pretepen. V tem lagerju je umrla tudi Krevoskova—Pernarjeva Anica—tam je umrla tudi Bognarjeva Franca, ki je imela za moža mehanika Pavlusa, ki je rodom Hrvat, ki je bil tudi v lagerju. Trije njihovi sinovi pa so bili pri partizanih. Mihovčeva Tona (pri Sotlarju), o kateri pišeš, je tudi medtem umrla. Stregla ji je hči Mihovčeva Petra (mizar), ki je imela svojo delavnico pri Mungarju. Sedaj je podedovala to hišo. Tona ji je zabranila, da se ni smela poročiti. Hren s fare in njegova žena sta padla pri partizanih, njihovi otroci pa so baje pobegnili z belogardiisti.

Pred par leti so se v Moškrinu Nemci stegli med seboj, menda dva. Posledica temu je bila to, da je bil eden ubit od drugega. Za to je moral položiti svoje življenje 50 ljudi iz fare, Škofje loke in okolice. Te ljudi so Nemci ustrelili zadaj za Kamnitni kom, kjer se gre v Biže. Vse ljudi so potem odpeljali v Begu nje na Gorenjskem, povrhu pa so vrgli še nekega srhaka.



Na sliko je videti veterana druge svetovne vojne, ki v Los Angelesu na ta način liče stanovanja za svojega pričakujočega novorojenčka in ženo.

Med temi je bil tudi brivec, Tajčkov Tine, in Cavrčanov Matjež iz Veštra.

Poslopje na Marofu, kjer se je rodila moja žena, so partizani uničili, tako da sedaj štrle v zrak sargo goli zidovi. Med vojno je umrl tudi Hrenov Jurij s fare. On je bil dedič Blažeski-nega posestva. On je prišel prvi v Zagreb v juniju 1941 in nam je prišel povedati, da je umrla mati moje žene v maju 1941. Ker ni bilo takrat več nobenega duhovnika na fari, je bila mati moje žene prva pokopana na fari brez duhovnika, kajti Nemci so med drugim tudi vse duhovnike preganili.

Ko sem bil na pogrebu moje matere na Gorenjskem, sem videl zelo veliko partizanskih grobov. Skoro povsod so izkopali v borbah padle partizane in jih pokopali na vaška pokopališča. Vsi grobovi so bili zelo okrašeni z vencii. Samo na fari je bilo en dan pokopanih 11 partizanov, katerih trupla so bila prenešena iz raznih krajev.

Za nas vse je bila velika sreča, da smo sploh ostali pri življenju. Tukaj je pri nas padla od nas najbližja bomba, padlo jih je namreč najmanj kakih 15 komadov v bližini, in to 200 do 500 kg, le kakih 120 m. To je bilo prvo največje bombardiranje in sicer na pustni dan 1943. Takrat je bilo bombardirano letališče in ranžirski kolodvor na vzhodni strani Zagreba. Ta dan je bilo po izjavah očevidec uničenih samo nad 60 letal, uničenih hangarji, o zgradbah po mestu pa niti ne govorim. Seveda je bilo dosti ljudskih žrtev. Periferija je takrat in tudi večkrat pozneje veliko trpela, dohajalo je imelo mesto samo le par napadov. Pa o tem morda drugič kaj več.

Če mi bo dana možnost, bom o priliki že kaj bolj opisal stvari iz teh časov. Na Gorenjskem je vas Dražgoše popolnoma razdejana, požgan je bil tudi Jamnik nad Kropo, ostale vasi pa so veliko trpele. Trg Železniki je od spodnjega konca tudi skoraj ves uničen od borb. Po hitilji je tudi veliko hiš požganih. Jaz sem pripravljn, da vsaki Tvoji želji ugodim, v kolikor mi bo mogoče. Zelo me veseli, da si pripravljn, da mi pomagaš, ali hvala bogu, upam, da se bo pri nas toliko obrnilo na bolje, da nobene pomoči ne bom rabil, v kolikor pa bi eventualno rabil kako pomoč, bi Te prosil samo takrat, ako bom rabil kaj iz Amerike od kakih gozdnih semen. Če bo potreba, Te bom pravočasno o tem naprosil.

Prejmi prav priskrbe pozdrave od nas vseh, posebno pa od mene, Tvojega Toma in družine.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

so ga vsi radi imeli. Služil je kot partizan pri inženirskem tehničnem bataljonu v Trnovskem gozdu. Od tam je prišel 14. dec. 1944 službeno v Škerbino, toda v njegovo nesrečo je ob enem prišel domov za nekaj dni. Čez tri dni, 17. dec., je odhajal spet od doma, ko pa je prišel pod Temnico, so ga napadli krvoločni nemški SSovci.

Drugi dan smo bili obveščeni, da se nahaja mrtev v Temnici. Šli smo ponj in ga pokopali na domačem pokopališču. To nam je v veliko tolažbo, da je vsaj doma pokopan, medtem ko je na tisoče pokopanih v tujih krajih in sorodniki ne vedo kje.

On je bil prvi in zaveden partizan po mojih navodilih, kajti tudi jaz sem za partizane. Leta 1918 sem bil v Rusiji kot prostovoljec devet mesecev v rdeči armadi. Kakor mi pišeš, lopovov kot so Rožman, Rupnik in Morgotti smo imeli precej. Še sedaj se skrivajo v zavezniških zakloniščih. Kaj bo z njimi, danes še ne vemo.

Edina radovednost, ki nas teži, je, kam bo spadala Primorska in Trst. Strah imamo še danes, da je bil ves naš trud in žrtve zaman.

Pisal si mi o onem iz Kostanjevice. Rad bi znal, kdo je tisti magnat. Teta Franja je še živa. Tudi Pepi piše, samo domov ga še ni (bratranec, ki je ujetnik v Afriki). Ob priliki, kadar boš pisal Ani, jo pozdravi v mojem imenu. Tudi jaz bi ji rad pisal, toda nimam naslova. Piši ji, naj mi pošlje malo masla in jajc, ko ima toliko perutnine in živine.

Pokojnega očeta in mame se vsak dan spominjam, toda človek mora na vse pozabiti, samo na Švabe ne! Kako je s sestro Olgo, ko je nisi nič omenil. Ali še živi? Naj mi tudi ona kaj piše, ako še živi. Zelo bi rad zvedel o Vilkuotu, Franu, in vseh drugih iz Ljubljane, če še živijo. Če Ti je znano kaj o njih, mi pošlji njihove naslove.

Predno zaključim te vrstice, bi Te prosil, če bi mi mogel poslati kaj stare obleke in obuvala, kaj takega, ki ne bi bilo več za vašo rabo, nam pa bi prišlo vse prav, kajti tukaj je veliko pomanjkanje, posebno obleke in obuvala. Doma imam štiri otroke, starejša hči pa je v Trstu. Če Ti je mogoče, pošlji tudi malo sladkorja in kave, kajti radi bi pili še enkrat pravo kavo, predno umremo. Če nam boš kaj poslal, pošlji skozi Rdeči križ.

Tisti Trampuž, ki si ga omenil, da je tam v ujetništvu, je sin od Jekopine in ga še ni domov. Njegovi starši in tudi od Gabrijela, se Ti zahvaljujejo, ker si jim pisal. Naši Bigotovi so vsi umrli. Zaključujem in pozdravljam vse skupaj. Tvoj brat Franc Franceškin.

Joe. Franceskin.

Odnosaji med Rusijo in Švico

London. — ONA. — V tujakšnih diplomatskih krogih je vzbudilo precej pozornosti dejstvo, da je bil nedavno ruski ambasador v Zedinjenih državah, ki se nahaja v Londonu na zasedanju pripravljalne komisije organizacije zedinjenih narodov G. A. Gromiko, častni gost na kosilu, katerega predsednik je bil Švicar dr. H. Egli, dopisnik Neue Zuercher Zeitung, ki je v dolgem govoru pozdravil svojega častnega gosta.

Znano je, da Švica in Sovjetska unija nista nikdar vzpostavili diplomatskih odnosov. V teku zadnjih let je bilo to srečanje sploh prvi kontakt med sovjetskimi diplomatom in protiminentno švicarsko osebnostjo. Incident je navidezno potekel brez vsakega vznemirjenja — Gromiko vsekakor ni pokazal niti najmanjših zadreg.

Razmerje med Rusijo in Švico je bilo od časa do časa izredno napeto, toda v zadnjem času je videti, da napetost počasi pomehava. Na Dunaju je prišlo nedavno že do trgovskih stikov, ker so bili Rusom potrebni nekateri predmeti, katere so imeli Švicarji na ponudbo. Tudi v Parizu so se srečali nedavno predstavniki obeh držav v mednarodnem odboru za begunce, na katerem je bilo sklenjeno, da bodo zedinjeni narodi sodelovali tudi z državami, ki niso članice zedinjenih narodov.

DOPISNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišeš Prosveti ali v glavni urad SNP, ne pozabite v naslovu napraviti poštne številke 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vsakega pisma: Chicago 23. III. To bo olajšalo delo na čikaški pošti, nam pa pospekilo dostavljanje pošte.

ŽIVELA JUGOSLOVANSKA REPUBLIKA!

F. A. Vider

Ko se je v prvi svetovni vojni pričelo čutiti, da prihaja razpad trohneli Avstro-Ogrski monarhiji in postoji možnost, da na njenih razvalinah vstane samostojna Jugoslavija, se je med ameriški Slovenci naprednega mišljenja porodila misel, da naj bi se novi Jugoslaviji dala republikanska forma vlade. Tako se je meseca avgusta leta 1917 v Chicagu ustanovilo Republičansko združenje, katerega podporniki so si veliko prizadevali doseči svoj cilj v interesu jugoslovanskega ljudstva. Toda kakor sedaj, takoj je imela tudi tedaj republičanska ideja mnogo sovražnikov, med katerimi so bili kajpada najhujši visoki srbski državniiki, ki so hoteli za vsako ceno ohraniti srbsko dinastijo, kar se jim je končno tudi posrečilo. Ljudstvo nove Jugoslavije tedaj še tudi ni bilo dovolj pripravljeno na tako radikalno spremembo, kakor niso bili mnogi rojaki v tej deželi, če tudi so živeli veliko let pod republičansko formo vlade.

Osemindvajset let je bilo treba vzgoje in ljudstvo Jugoslavije je moralo doprinesiti ogromne človeške, kakor tudi materialne žrtve, prej ko se je plemenita ideja, sprožena pred omenjenim časom, končno uresničila. Danes se lahko radujejo vsi oni, ki so na en ali drugi način pripomogli narodu v domovini, da se je poslednje vendar otreles zunanjih in tudi notranjih parasitov, ki so ga grdo izkoriščali pod dinastijo Karaorževićev. Nepopisnega truda in žrtvovanja je bilo potreba in veliko dela še ima pred sabo trpeti jugoslovanski narod, ker sovražniki nove vlade se še vedno ne morejo sprizniti z dejstvom, da se je jugoslovansko ljudstvo 11. novembra 1945 z glasovnico izreklo za odpravo kraljevine in za republiko.

Tulijo najbolj tisti, ki so izgubili sigurne ter dobro plačane službe — kralj in njegova dvorana zlahta, vladna kamarila; angleški in francoski kapitalisti, ki so pod prejšnjo vladu v Jugoslaviji letno pobasali lepe milijone, katerim pridno pomagajo nekateri ameriški časnikiarji, brez principa in karakterja; Vatikana, za katerega je vsahnil zlati studenec in pa pustolovec, katerim je odzvonilo tam živeti na račun delovnega ljudstva. Noben pošten ali delaven človek se ne boji sedanje tamošnje vlade, nasprotni pa so ji oni, katerim so ukinjeni mastni dohodki, ki so se stekali v njihove žepce od žuljev delovnega naroda, kar je popolnoma razumljivo.

V čikaški Tribuni se uslužbenec prejšnje vlade zgraža nad Jugoslavijo, češ, da se tam več ne spuštuje ljudi, ki so enkrat stali visoko, sedaj pa morajo opravljati poštna dela. Tako na primer je nekdanji profesor postal čevljar in odlični uradnik v poslaništvu pa natakar. Tistim profesorjem v Jugoslaviji, ki so bili res profesorji, prav gotovo ni treba vršiti čevljarске obrti, toda kdor je bolj sposoben za čevljarški poklic kot za poučevanje mladine, je najboljši, če se drži svoje profesije. V novi Jugoslaviji, kot smo poučeni, bodo klasificirali v poklice, za kakršne se bodo izkazali najbolj zmogljivi, in ne po stanu ali premoženju kot se je to delalo prej. Če bo jugoslovansko ljudstvo šlo po tej poti, potem se ni bati za njegovo bodočnost, kar morajo sčasoma spoznati tudi tisti, ki danes še drugače mislijo.

Živela jugoslovanska federativna in demokratična republika, kakor tudi jugoslovanski herojski narod, ki si je v zadnji vojni spletel venec slave, katerega čini ostanejo trajno zapisani v zgodovini.

Grčiji grozi nova vladna kriza

Atene. — ONA. — Temni politični oblaki se znova nabirajo na grškem obzorju. Poglavitni vzrok oslabilja vlade Sophoulisa, ki je zdaj stara nekaj tednov, je gospodarskega značaja. Drama je izgubila skoro vsa vrednost, tako da rastejo cene dobesedno od ure do ure. Člani levičarske skupine AEM obtožujejo vladu z rastočo osornostjo, da se pogreza čedalje bolj v topi defetizem in brezbriznost.

Nicholas Zachariades, prvak komunistične organizacije, ki ima precej vpliva v skupini AEM, je izjavil naslednje:

"Predsednik Sophoulis je od dneva do dneva bolj bankroten. Mesec dni je že v svojem uradu, pa vendar ni ničesar storil, razen da nadaljuje volivno komedijo, čeravno so stranke skupine EAM izjavile, da se jih pod sedanjimi razmerami ne bodo udeležile. Zakoniti red in mir niti iz daleka nista obnovljena, a na gospodarskem polju je propadanje dežele postalo katastrofično.

"Iz te nesreče ne more biti nobenega drugega izhoda kot ustanovitev koalicijske vlade, v kateri bodo zastopane vse struje odpora proti Nemcem, vključno EAM. Le taka vlada bi se mogla lotiti današnjih problemov z zadostno smelostjo. Ako hoče Sophoulisova vlada pomagati deželi, bi morala takoj odstopiti in se umakniti novemu kabinetu, ki bi bil zares predstavnik ljudske volje. Le mlajši in iznajdljivi pristajali skupin odpora proti Nemcem bodo znali rešiti še v zadnjem trenutku Grčijo iz prepada."

V Prosveti so dnevna svetovna in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Še par besed o vatikanski, oziroma papeževi logiki. Pred kratkim je bilo poročano, da je papež v svojem pastirskem pismu, ki ga je izdal, Nemcem priporočil, da naj se pokorijo odloku zaveznikov, obenem pa pomiloval one nemške žene in dekleta, katere živijo pod rusko okupacijo, češ, da so podvržene nasilstvu. Ameriški časnikarji, kateri so potovali po Nemčiji, katere del je pod ruskim nadzorstvom, so med potom spravevali razne ljudi — Nemce seveda — kaj in kako se jim godi in tako tudi, če je res toliko nasilstva ali posilstva nad

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Dne 25. februarja je priredilo meščanstvo v redutni dvorani ples, h kateremu so povabili "vse v mestu bivačice visoke in ugledne tuje". Meščanstvo se je še celo toliko daleč izpozabilo, da se je predzrnilo najspoštlijeje povabiti najvišje suverene. Najvišji suvereni pa so odklonili, "hatten die ehrfurchtsvolle Einladung abgelehnt." Filistri ljubljanski so vzlic prejeti klofuti prav živahno plesali, bili veseli in židani, tako da je "Laibacher Zeitung" pisala: "Mnogobrojna navzoča družba, obstoječa iz tukajšnjih dostojanstvenikov in najuglednejših rodbin mesta, se bo tega dne dolgo in z veseljem spominjala!"

Bilo je pač skromno ljubljansko meščanstvo tistih dni!

V torek, dne 27. februarja je odpotovala vojvodinja Floridija, soproga neapolitanskega veličanstva. Gotovo je rada odrinila iz mesta, kjer ji ni bilo nič prijetnega. Na dvoru so jo pisano gledali, ker so ji v zlo šteli, da je vzela starega kralja. Bila je sicer iz stare in ponosne obitelji, ali cesar Franc je vzlic temu kar videti ni mgel. Med ljudstvom pa je veljala za priležnico, in to prepičanje ljubljanskega božjega glasu ni hotelo izginiti še dolgo po kongresu ne.

Imela je torej Ljubljana skoraj vsak dan priliko, pasti oči ter brusiti jezike. Za višje stanove, tako imenovano noblec, je bilo istotako dobro preskrbljeno, še bolje, ker se je poleg tuje aristokracije bilo nabralo v Ljubljani precej domačega plemstva. Takrat kranjsko plemstvo še ni bilo tista suha egipčanska kravica, kakor je dandanes; takrat je bilo v deželi še nekaj plemenitih in petičnih plemičev, ki so imeli kaj cvenka, ki so iz svojih gradov prihajali z natpanimi možjani v belo naše mesto.

Ti magnatje so prišli večinoma vsi h kongresu ter so tu zapravljali svoj denar in svoje zdravje. Z diplomati in državniki so tekmovali, kar se tiče soarej, poedin in drugega kratkočasja. Ni ga bilo skoraj dneva, da bi se ne bili shajali vabljeni gostje v to ali ono aristokratsko hišo. Bila je ta družba skrajno ekskluzivna; človeka meščanskega pokolenja niso vabili medse, ker so bili prepričani, da se onečidijo, če bi v svoji hiši sopli zrak, v katerem je dihal človek brez grba. Samo pri Rothschildu se je že v tistih dneh delala izjema, ker je bil knez v kraljestvu cekinov. Kakor znano, je strašil interesantni ta žid tudi po konferenci v Ljubljani ter lovil nekako posojilo, ki ga je iskalo kraljestvo obeh Sicilij. Za Rothschilda so se tudi ljubljanski plemenitaški krogi trgli ter ga vabili na svoje obede, plesne in večere. Da ni bil plemič in da niti prekrščen žid ni bil, mu pri naših aristokratih prav nič ni škodilo, nasprotno, še bolj zanimiv je bil radi tega. Vzrok njegove zanimivosti pa je najbolj tičal v tistih mnogostevilih milijonih, v katere je verovala že tedanja Evropa!

Da je knez Metternich docela zadoščal reprezentacijskim svojim dolžnostim, o tem ni treba posebej pisati. Ravno februarja si je nekaj novega izmislil: takozvane damske večere. Vabil je k sebi na čaj ali pa tudi na popoln

supé same dame, bodisi domače, bodisi tuje. Pri tem je vabil po svojem lastnem preudarku; tu je vzel hčer, tam mater, ne da bi se držal kakih posebnih predpisov. Če je to ali ono prezrl, se radi tega ni mogel nihče jeziti, ker je bilo mnogo drugih tudi prezrtih. Vsekakor pa je vsaka aristokratska obitelj koprnena, da bi ji prišlo vabilo v hišo; bilo je namreč veliko odlikovanje za dekliča; gospo ali gospodično, ako jo je povabil Metternich na damski svoj večer.

Tak večer je napravil knez Metternich dne 14. februarja, predvsem v čast distingviranim ruskim damam, ki so bivale tisti čas v Ljubljani in v katere so bili, kakor se izraža Metternich v svojih spisih, vsi Avstrijci zaljubljeni. Bila je to gospa Hitrova s svojima hčerkama, ki sta sloveli radi izredne lepote. Govorilo se je, da eno vzame avstrijski ataše v Rimu; drugo pa je snubil grof Bombelles, ki je bil tedaj avstrijski poslanik v Firenci. Ze nekaj starikast mož, pa dobrega diplomatskega imena. Gospica Hitrova, katero je hotel štiridesletni grof vzeti, ni imela niti šestnajst let, in zatorej je naravno, da je vse to prav zelo zanimalo kongresno javnost. Gospa Hitrova je bila zanimivost prve vrste, in ni se čuditi, da jo je sam knez Metternich počastil z damskim večerom!

Povabljenega je bilo precej ženstva, domačega in tujega. Grofica Ghulajeva iz Zagreba, grofica Turjaška, grofica Lichtenbergova in pred vsemi grofica Molly Esterhazyjeva. Tudi naša znanca, drobna Eva Luiza Thurnova, je bila povabljena. V beli svoji obleki je bila kakor spomladni metuljček, ki so ga ravnokar v življenje vzbudili prvi solčni žarki. Velike sreče, da je bila vabljena k današnjemu večeru, ni mogla prikriti: sijala ji je iz oči, žarela z lic.

Da bo ravno ta večer vir vsej nesreči njene življenja, da bo vzrok njeni prerani smrti, o tem se ji pač sanjalo ni, ko je sedela na rumenem fotelju in s pogledom neprenehoma sledila knezu, ki je galantno spremljal doše dame, ponudivši vsaki šopek bujnega cvetja. Eva Luiza je bila v nebesih! Vabljena ni bila niti grofica mati, niti sestra Molly! Njo pa je vabil knez Metternich, in takoj, ko je vstopila, ji je podaril šopek rdečih rož. Te je sedaj vzkrala v drobni ročici in domov jih je hotela vzeti in posušiti, da bi ji bile še na stara leta v spomin na srečni, presrečni ta večer!

Med povabljenimi je vzbujala pozornost grofica Lichtenbergova, zastopnica veljavne rodbine. Ti Lichtenbergi so takrat še cvetili, dandanes, ko od tedaj niti sto let ni preteklo, je razbit in v prah zdrobljen še celo dvorec, v katerem je nesrečna ta obitelj v ponosu in bogastvu živila dolgo, dolgo vrsto let. Grofica Lichtenbergova je bila imenitna lepota; dasi je bila na desni nogi nekoliko hroma, je to ni posebno kazilo. Nekateri so še celo trdili, da ta hromost celo povišuje pikantnost njene osebe. Imela je precej strupen jezik in rada je videla, če se ji je vse dvorilo. In na kongresu se ji je!

(Dalje prihodnjije.)

Vrhnja plast



"Ali ga vidiš potepuha, ki neče delati."

razodetje. Prisilili so ga, da je ostal pri obedu. Tam pa je razodel očetu skrivnosti o svoji trgovini, povedal o bogati dediščini, ki ga še čaka po očetu, in materi je naslikal vso grenko žalost, ki ga razjeda, ko ni moge po vojski dobiti nobene nepokvarjene deklice več. Zato naj mu oproste drznost, da je tako rekoč vdrl v njihovo družino in—in—

Prenehal je, dvignil kozarec in hrepeneče pogledal Minko. Po obedu je zaprosil dovoljenja, če ga smeta hčeri spremiti. Ko so odšli, sta obsedala oče in mati še pri mizi. Mati je bila že tretje skodelico kave, oče je basal turško pipo. "No, kaj praviš, oče?" "Predalec je doma." "Plemenit je in bogat." "Nisi mu štela denarjev." "Ti si čuden." "Ali se ti ne zdi presladek? Dedec ne sme biti tako pocukran."

"Seve, ko si ti sam taka groblja. Danes bomo drugače gledali, ko imamo. Saj sva bila tako neumna, da nisva niti vedela, kako je Minka lepa. Kajpa, v tistih kamrikastih cunjah! Pa jo sedaj poglej! Kot grofica!"

"Jenja! no! To so čenče. Ali misliš, da bom kar na slepo zavallil vse tisočake prvega, ki bo vprašal za Minko? Počakaš!" "Saj vem, ti bi jo najraje dal

Razni mali oglasi

Prve vkljube na posojila za prenovljenje in refinanciranje, doblite po zmerni obrestni meri pri:

KORUNA SAVING & LOAN ASSOCIATION
2832 W. Cermak Rd., Chicago, Ill.
Rockwell 0538

TYPISTS
\$35.00 a week
Permanent, interesting work
44 Hours
111 W. Monroe - Room 1111

GIRLS & WOMEN
As egg breakers
Good pay - Pleasant surroundings
ROTHENBERG & SCHNEIDER BROS. INC.
30 No. Green Street

FILE GIRL
PERMANENT POSITION
LARGE LOOP OFFICE
Pleasant Working Conditions
MR. LOTHGREN
175 W. Jackson - Room 2037

V Prosveti so dnevna svetovna in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

SEARS

has full time work for

GIRLS and WOMEN

TYPISTS - CLERICAL - INDEX CLERKS
ORDER FILLERS - BILLERS
KEY PUNCH OPERATORS
STENOGRAPHERS

COMPTOMETER OPERATORS

Immediate discount privileges

SEARS ROEBUCK & CO.

Room 15 - Administration Bldg.

925 So. Homan Avenue

Hours daily 8-4:30 p. m.

Saturday until noon

OFFICE GIRLS, ATTENTION!

A position is open in the headquarters of the SOCIETY for a girl who desires office work, is able to TYPE and is interested in GENERAL OFFICE duties.

Forty hours and 5 days per week with better salary than paid to average office employees.

Anyone interested in the position, please get in touch with the Supreme Secretary immediately.

F. A. VIDER, Supreme Sec'y.

Razni mali oglasi

EXPERIENCED

Machine Operators

EXPERIENCE IN GLOVE MAKING
DESIRED

Steady, pleasant work - Good pay
Full or part time

Come and talk it over with
Mr. H. Applebaum, Personnel Mgr.,
regarding a good position

Midwest Glove Co.
1744 N. Damen Avenue

WOMEN—18 to 40 YEARS

For full time work in chicken shop.
Experienced in sales and change
making. Steady job. Apply now.
VAL-O-WILL CHICKEN SHOP
1435 West 79th St.

LAUNDRY WOMEN

for breaking table. Wages to start
60c per hour. Can earn when ex-
perienced up to 85c per hour. Apply

ARCHER LAUNDRY CO.
3887 Archer Ave.

SPEAKER VOICE COIL
WINDERS and ASSEMBLERS

Full Time - Steady - Top pay
Apply days or evenings

2147 N. Talman
BRU 6939

WOMAN IN NEED OF HOME

who desires position as house-
keeper by elderly woman in
small apartment.

Phone—BRIARGATE 4922

WORKERS WANTED

Steady employment - Good pay
Excellent opportunity for
the right men.

Apply

Page Engineering Co.

Near McCook on Lawndale Road
South of Highway 66 and
Santa Fe tracks

CABINET MAKERS

EXPERIENCED

Steady employment

Very good working conditions

Permanent

Plenty overtime

CHICAGO CABINET CO.

6108 West Grand Ave.

Razni mali oglasi

50.00 REWARD

If you know someone who has a
good car for sale or sell me your car
for an unusually high price. Call
Seeley 0607 or after 6 P. M. call
VINcennes 3901

FREIGHT HANDLERS

90c Per Hour

Apply

HAYER FREIGHT LINES

2432 So. Canal

EXPERIENCED

SHIRT PRESS OPERATORS

SHIRT CHECKERS

and CURTAIN FINISHERS

LEADER LAUNDRY

1633 West 43 St.

GIRLS--WOMEN

Experienced

or

inexperienced

Full time

For

Bindery department

Pleasant work

12TH FLOOR

310 W. Polk Street

ŽENSKÉ

ki ste bile upoševane v vojni
industriji

Ali gledate za delo?

TELEFON KOMPANIJA

RABI

HIŠNICE

(JANITRESSES)

Zenske za čiščenje v vseh

delih mesta

od 5:30 pop. do 12. ure ponoči

Rabimo tudi

POMAGALKE V JEDILNICI

Oglasite se

v upošlovalnem uradu

za ženske

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

v prilliku

309 W. Washington St.

CHICAGO

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finigar

(Nadaljevanje)

Ko je sedela brez njega v od-
delku, se ji je zazdelo prvič v
življenju, da je strašno sama.
Kolesa so enakomerno udarja-
la, sopotniki so dremali, Minka
pa je razmišljala in vsa lica so
ji gorela.

"Ah, ta človek!" si je ponav-
ljala, ko se je spominjala njego-
vih dogodbin in dovtipov. Tak-
o se je zasanjala vanj, da je
zgrešila vse postaje do Ljublja-
ne. Klic spovednika jo je pre-
dramil, planila je kvišku, oble-
kla plašč in toliko, da ni poza-
bila kovega v vlaku.

Ob očetu, ki jo je čakal na
kolodvoru, se je streznila. Ve-
sela je bila, da ni opazil njenih
pordelih lic in "sinega soja"
njenih oči, kakor jo je vljudo
in previdno opozoril nanj ne-
znanec. Ko je doma odprla
kovec in razpoložila celo šta-
cuno po mizi ter podrobno opi-
sala vse potovanje, jo je vendar-
le tihoma zabolelo, ko je snide-
nje z "gospodom" starem čisto
zamolčala. Zato je tem teže ča-
kala, da bi bila z Ančko v njeni
sobici. Tedaj ji srce ni dalo več
pokoja. Planila je k sestri in jo
začela poljubljati.

Do ranega jutra je pristižkala
privita tučka šepet sestra in ko
je Minka legla, je dehnala zad-

njo besedo: "Ah, ti ne veš! Ta
človek—ta Herman..."

Še enkrat je prebrala listič,
kjer je bil njegov naslov, pre-
den je upihnila luč.

Drugi dan je Minka pridehte-
la iz pisarne vsa zasopla. Po-
polnoma je pozabila, da ima no-
vo bluzo, nov klobuček, plašč in
torbico. Tudi potoma ni kar nič
oprezovala na poglede ljudi, ko
je vendar bila v Gradcu prepi-
čana, da bo vse mesto gledalo za
njo. Z očmi je izpraševalo Anč-
ko. Sestra jo je uščipnila v la-
ket, Minka je planila iz kuhinje
v sobico. Dve razglednici sta
bili skriti v nočni omarici.

"Zaka se nisem peljal z Va-
mi vso večnost... Umiram od
kopnenja... Minki so se
tresli prstki."

Pri obedu je bila tako silno
razmišljena, da jo je oče neje-
voljen vprašal, ali je še vedno
v Gradcu, ka-li?

In odslej so prihajale razgled-
nice po dve, po tri, tudi cele
zbirke—vsak dan, dokler ni pri-
šlo pismo, ki je Minki razodelo,
kar je slutila in še bolj, po čer-
mer je hrepnela.

"Herman pride!"
Konec skrivanja.

Prva zaveznica ji je bila Anč-
ka, z njo je skupno prepričala
mater, da ga morajo lepo spre-

jeti, ko je tako dober, tako plem-
enit in tako nepopisno—ah, ta
človek!

Oče je dolgo gledal mrko iz-
pod čela in ugovarjal. Ali kaj
opravi možki v takem boju?
Začeli so snaziti in drgniti po
sobah kakor za Veliko noč. Oče
je godrnjal in se jim umikal v
krčmo. Doma pa je šlo vse v
kolobar, da so pregnali najakri-
tejšega pajka in ga neusmiljeno
pohodili. In ko se je blizala ura
obiaka, je Minka prinesla še
dragega cvetja in ga postavila
na mizo.

Ko je oče sedel v svoji kra-
marski obleki in naslanjač in za-
čel tlačiti pipo, mu jo je mati
potegnila iz rok vsa razburjena
od kuhe.

"Za božjo voljo, ali si norčav?
Tak potpi vendar in ne smradi
po sobi s to smradjó žlindrastó!

In kakšen si? Kar hitro se mi
preobleci! Takle oguljenec mi
boš sedel pred "gospodom." Če
ga že sprejememo, naj vendar ve,
da nismo beračoni. Ala, le bri!"

Odprija je omaro in mu raz-
postavila po stoleh nedeljsko o-
bleko.

"Naj bo! Ampak to vam re-
čem: prvič in zadnjič je ta ko-
medija pri nas. Se tega se
manjka! Kdor me ne mara ta-
kega, kakor sem bil petdeset let,
naj hodi z Bogom."

Jezno je sunil razhojene škr-
pete pod posteljo, ki jih je pa
ona ročno pograbila in skrila.

Točno, kakor kralji, je prišel
Herman ob napovedani uri. Pa
ne prazen. Za Minko šopek, za
Ančko bonbonček, materi sre-
brn roženček in očetu turško
pipo. Gledali so vanj kakor v